JAN. 24. 1912

Anul XXII. Blaj, Marți 23 Ianuarie 1912. Numărul 7.

ABONAMENTUL:
Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. 1/2 an 9 cor. 1/4 an 4·50 fil.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 24 cor 1/2 an 12 cor., 1/4 an 6 cor.

Unirea

INSERȚIUNI.
Un șir garmond: odată 14 fil., a doua oara 12 fil. a treia oara 10 fil.

Tot ce privește foaia să se adreseze la: Redacțiunea și administrațiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Elevii de meserii.

Intr'unul din nrii trecuți am publicat o scurtă statistică despre elevii școalelor de meserii, susținute de universitatea săsească. Am arătat raportul numeric al elevilor, relevând numărul învățăceilor români în deosebi, așa după cum ni-se prezintă el în deosebite ținuturi. A fost vorbă acolo de abia de câteva orașe de pe ținutul săsăsc și a trebuit să vedem, că elementul românesc ce bine e reprezentat și aci și cum românii noștri îmbrățișează tot mai mult carierile practice — negoțul și meseriile. N'am vorbit însă acolo și despre elevii de meserii, ce sunt pe airea, prin celealalte orașe ale țării, deși o statistică aproximativă a acelora ar fi instructivă din toate punctele de vedere. Ni-s'ar da atunci prilej, ca să vedem cât de mult prețuiesc românii azi meseriile și am putea să constatăm, eă orașele se impopulează tot mai mult cu industriași români, cari să silesc mereu să prindă rădăcini acolo. Azi și cele mai șoviniste orașe ne spun de un număr însemnat a măiestrilor români, cari vin mereu la orașe, unde trăiesc după lucrul și hărnicia lor.

E natural, ca astfel în lucrătoarele lor să vină învățăceii români în număr tot mai mare și mai mare, căci sărăcia crește și la sate pretotindenea și omul sărac n'are încătrău, își trimite copiii numai decât la meserii.

Chiar faptul acesta ne îndeamnă, ca să insistăm asupra unei chestiuni, care ne preocupă de mult și care își așteaptă o grabnică resolvire.

E la tot cazul îmbucurător, că românii năpădesc pe un teren nou de câștig și umblă să prindă rădăcini acolo. Dureros e numai faptul, că cei mai mulți dintre aceștia de abia știu ceti și scrie — ba, analfabeți încă se află destui, cari se îmbulzesc la meserii, deși primirea acestora e azi mai îngreunată. Căci de ceice au dat și numai timp scurt pe la școală, abia rar poți întâlni pe câte unul, care se afle, că nu-i deroagă șurța și barda, ceialalți umblă, să fac luntre și punte ca să poată ajunge batăr într'un seminar la pedagojie.

Elementele aceste nepregătite, fără absolut nici o cunoștință și conștiință apoi e ceva tare natural, că nu sunt totdeauna un câștig pentru noi. Duși de acasă, din cutare sat, fără a ști carte decât poate silabiza, fără a fi pregătiți în celece biserica cere dela credincioșii săi, ajung într'un mediu absolut strein de acela, în care au crescut ei până aci, se aclimatisează încurând după acesta din urmă și urmează a se depărta și de amintirile, ce iar mai lega de casa lor părintească. Și fiind-că ei se învârt de regulă în stratul cel mai de jos al societății orașelor, e ceva tare natural, că educația lor morală să lase tare mult de dorit, fără a mai aminti și de cea națională. Drept, că preoții noștri dela orașe au ordin strict, ca să supravegheze și instruieze mai ales pe acești copii ai nimănui, dar cine are de lucru cu instruarea învățăceilor de meserii, acela bucuros ar voi să scape de aceasta grozavă sarcină.

Așa cresc apoi aceste elemente într'o atmosferă nesănătoasă, în orașe și la stăpâni streini, departe de biserica și neamul lor, pierduți pentru amândoi. Căci poate singur limba ce o vorbesc și câte o vagă aducere aminte de leagănul, unde au crescut, îi mai leagă de biserică și neam, încolo sunt streini, total streini, de cari noi nu mai putem ținea seamă în nici o privință. Cu aceștia noi numai înmulțim socialiștii orașelor mari și mărunte, în loc să ne fortificăm și prindem rădăcini pe acolo și sunt mai mult spre stricăciunea bisericei, decât spre folosul ei. Drept, că în timpul din urmă câțiva bărbați cu inimă caldă pentru meseriași și poporațiunea orașelor au înființat reuniuni pentru ei, iar alții acum se sbat tot în direcția aceasta, ca astfel să-i adune și concentreze pentru o muncă unitară și conștientă, dară aceasta acțiune este atât dela început și prin atâtea peripeții mai are să treacă, încât e încă mare întrebare, de va ajunge la sfârșit bun.

Biserica noastră însă are mare datorință de-a veghia, ca nimic din corpul ei să nu se strice, să nu piară. Are mare datorință de a supraveghia, că elevii, cari se dedică meseriilor și negoțului, ce instrucție capătă și încât se îngrijesc de ei păstorii puși anume, pentru educația lor religioasă-morală. Și dacă până acum nu avem o statistică generală a tuturor elevilor români, cari învață diferite meserii pe la orașe, preoților nostri le incumbe cu toate aceste grava răsponzabilitate, de a-i descoperi și a îngriji, ca aceia să nu se piardă în societatea rea, care îi încunjură, ci să rămână în frica Domnului și în credința bisericii noastre. Așa numai vom puteà să ne bucurăm, că și românii încep să înțeleagă rostul carierilor practice, și că tot mai mulți apucă calea meseriilor. Altcum înzădar tresăltăm de bucurie, când cetim numărul mare al elevilor meseriași, căci aceștia vor înmulți numai numărul străinilor, al elementelor dubii, ba chiar primejdioase pentru biserica și neamul, din care ei au răsărit.

Se înțelege, că în legătură cu cele expuse nu avem destule cuvinte, către fruntașii noștri dela orașe, ca aceia să nu uite, că pe lângă toate aceste numai reuniunile

BCU Cluj / Central University Library Cluj

de meseriaşi sunt capabile de-a îndrumà meseriaşii noştri pe calea cea bună. Şi nu avem destule cuvinte, ca să-i roagăm, ca unde numai pot să înfiinţeze de aceste, adunându-i pe toţi într'o acţiune comună, de cea mai mare însemnătate pentru ei. Interesele comune astăzi numai în reuniuni se pot apărà şi promovà iar răsleţi fie ei ori cât de mulţi şi ori cât de pricepuţi, nu vor puteà ajunge la nimic.

O organizare de felul acesta însă reclamă timp mai îndelungat. Biserica noastră însă şi până atunci şi după aceea are mare datorinţă de-a veghia, ca aceşti rătăcitori credincioşi ai ei, să nu se piardă în mediul tot mai primejdios credinţei, în care trebuie să trăiească aceştia. Căci noi nu avem lipsă nici de elemente socialiste, nici de açelea fără credinţă şi fără Dumnezeu. În cazul acesta numărul lor, fie el ori cât de mare, ar fi pentru noi mai mult o primejdie decât un câştig.

Mişcarea bienaliştilor.

In n-rul 122 a. tr. confratele „sistematic" contestează dreptul şi posibilitatea mişcării noastre bienaliste. Am aşteptat ca vre-unul dintre fraţii bienalişti să răspundă scrisoarei amintite, am cugetat că unii fraţi sistematici vor mai izbi în mişcarea noastră, dar deşi a trecut timp multişor, nu mi-s'a împlinit nici una din dorinţele mele deci mă simt obligat a reflecta fratelui sistematic. Îi mulţumesc de bunăvoinţa cu care-i place a-şi subscrie scrisoarea. Contestez însă sinceritatea cu care scrie. Nu ştiu, nu pot înţelege, unde şi în ce formă e jignitor manifestul compus de mine?! Arete-mi fratele cel puţin un punct în care am jignit pe fraţii sistematici sau ce e mai mult Preavenerata Superioritate! Ceti-ta fratele cele 13 puncte ale moţiunei mele, şi dacă da, binevoească a-mi arăta un singur pasagiu, o singură espresiune prin care aşi fi atins Superioritatea sau senzibilitatea fraţilor sistematici. Supărat-am pe cineva în moţiunea mea? Arete-mi, spună-mi. eu nu găsesc nicăiri nici o supărare, ba ce e mai mult în toate punctele arăt necondiţionata noastră supunere şi dragoste către iubiţii Arhierei şi către toţi fraţii sistematici. Şi mai mult: dovedesc că nici un paş al mişcării noastre nu voim să-l facem fără autorizaţia şi acceptarea Arhiereilor noştri. D-sa zice că nu înţelege rostul aderării la manifestul nostru căci acela ar însemna „transgresiune disciplinară bisericească". Dacă aşa stăm iubite frate, apoi permite-mi să-ţi liniştesc sufletul. Venerata Superioritate precum ai putut ceti din graţiosul rescris publicat în „Unirea nr. 117 a. tr. a luat ştire despre motiunea noastră şi a declarat că: „şi noi dorim îmbunătăţirea sorţii etc.", dar nu aminteşte cu nici un cuvânt că aderarea şefului meu tractual şi a confraţilor sistematici ar fi „transgresiune disciplinară" deşi aceştia au subscris motiunea. Zici iubite frate că Superioritatea ne face atenţi „express", că timpul nu e potrivit pentru începerea acelei acţiuni etc. Drept ai zis! Ei dar eu şi cu mine împreună poate toţi bienaliştii, tălmăcim altcum intenţiunea Ven. Superiorităţi. Să îţi spun cum! Motiunea e alcătuită în toamna anului 1910, înaintată Superiorităţii tot atunci şi în luna întâiu din anul trecut s'a deliberat asupra aceleia. Dacă pe atunci Superioritatea nu a aflat necesitatea pornirii acţiunei în „solidum" noi, am stat pe loc, nu am făcut un singur paş, timp de peste un an de zile. Nu am putut pretinde ca Superioritatea însaşi să ne pornească la mişcarea proiectată, ştiut fiind că nu poate veni Ierusalimul, ci noi trebue să mergem la Ierusalim. Când apoi am văzut că toate branşele de oficiali mişcă cu îndârjire roata sorţii lor pentru ameliorare de salar, — n'avem drept oare şi noi preoţii români la aşa ceva şi în special noi bienaliştii? Sunt deplin convins că dacă vedea Superioritatea noastră că noi prin mişcarea noastră voim a deraila din cadrul disciplinei de fier a sf. Biserici, ne aducea şi primo-loco mă aducea pe mine la rezon, şi noi ce am făcut? Ne supuneam şi ne vom supune cu umilinţă şi obedienţa fiască. Cred şi sunt convins că cetind bunii Arhierei pretenziunile noastre juste au aprobat în inimile Lor mişcarea noastră pornită din cel mai curat izvor a convingerii şi cinstirei „disciplinei canonice". — Şi îţi declar iubite, că dacă noi am vrut şi numai cu o iotă a lovi în Venerata Superioritate sau a jignì pe ceialalţi confraţi atunci „Dumnezeu nu ajute mişcării şi intenţiunei noastre." Cumpăneşte frate! E mare cuvântul zis! Oare deciziunile preoţimei când au valoare de drept? Atunci când să aduc, sau ulterior, când forul cel mai competent, Conzistorul arhidiecezan le aproabă?! Eu ştiu, că în cazul din urmă. Dacă mişcarea noastră nu va obţineà acest concluz, voim sta pe loc şi ne vom supune ordinelor eventuale. Eu cred că timp mai potrivit ca acuma, pentru mişcarea noastră nu ni-s'a putut oferi. Şi iarăş cred, că tocmai din acest motiv şi luând în conziderare corectitatea mişcării noastre, Superioritatea noastră admite desbaterea aceleia pe calea publicităţii. Mai cred încă şi aceea că prin miş-

Babeş-Bolyai University Library

FOIŢA.

Predică

la înmormântarea regretatului medic arhidiecesan **Dr. Alexandru Pop.**

Că pământ eşti şi în pământ te vei reîntoarce.
Fac. III. 19.

Moartea ori cărui om, Trişti Ascultători, este în totdeauna o predică pentru cei vii.

Când stăm lângă trupul rece al unuia dintre noi, ne vine aminte totdeauna întrebarea mare despre noi înşine, despre scopul vieţii noastre.

Moartea unui om ne grăeşte totdeauna despre zădărnicia acestei lumi, despre nimicnicia plăcerilor şi bunurilor după cari ne sbatem, ca şi când ele ar fi adevăratul nostru scop şi adevărata noastră ţintă.

Moartea fiecărui om ne sună, din nou şi cu inzistinţă în urechi, cuvintele scripturii: „Pământ eşti şi în pământ te vei reîntoarce".

Ori cât de avut ai fi, ori cât de tiner şi în vigoare, ori cât de sus vei fi pus pe scara onorurilor şi a măririi omeneşti, ori câte mijloace ţi-ar sta îndemână ca să guşti toate plăcerile vieţii acesteia, ori cât de învăţat şi increzător în ştiinţa ta ai fi, sfârşitul, sfârşitul acelaş este: „Pământ eşti şi în pământ te vei reîntoarce".

Iată toată filosofia acestei vieţi pământeşti!

La atâta se reduce vieaţa trupului nostru, aici pe pământ: la un pumn de ţărână, ce se aşază iarăşi la locul său, în pământul din care s'a luat!

Vă întreb acum pe Voi, Trişti ascultători, dacă sufletul nostru poate fi el mulţumit cu deslegarea aceasta a întrebării despre rostul nostru aci pe pământ?

Atuncia când noi ştim că legea asta a morţii este universală, când vedem că zădarnic luptă în potriva ei omenimea întreagă, şi zădarnic va lupta până la capetul lumii, căci nu există medicină împotriva acestei boli, când ştim că mai degrabă ori mai târziu va veni rândul fiecăruia dintre noi, când vedem legea asta universală şi fără de nici o excepţie, atunci un singur lucru, o singură convingere ne poate mântui *de desperare*: convingerea, că vieaţa aceasta nu e decât o pregătire, un drum, un timp de călătorie spre adevărata patrie a omului, spre vecinicie, spre vieaţa eternă. — In lumina ce o revarsă asupra rostului nostru credinţa aceasta, ce ne-o propune nouă biserica, ne-o spun sfintele scripturi şi ne-o motivează raţiunea şi sufletul nostru, ne împăcăm mai uşor cu legea morţii trupeşti, cu despărţirea de lumea aceasta şi de iubiţii noştri. — In lumina acestei credinţe aşa de necesare sufletului nostru, trebuie să privim însă şi lumea aceasta, şi lucrurile dintr'insa, cari sunt rânduite spre folosul şi destătarea omului, dară nu spre a abuza de ele, spre a păcătui. Lumina credinţii într'o vieaţă vecinică trebuie să ne îndrepte toţi paşii noştri, să ne stăpânească în toate faptele şi cugetele noastre, pentrucă vieaţa eternă să dă numai celor ce se tem de Domnul şi ţin mandatele Lui. *„Milostivirea Domnului din veac şi până în veac celor ce se tem de el, şi dreptatea lui spre fii fiilor celor ce ţin aşezămintul lui şi-şi aduc aminte de poruncile lui, ca să le facă!* (Ps. 102, 17, 18).

I. A.! „Pământ eşti şi în pământ te vei reîntoarce". Nu vi-se par *de astădată* şi mai adevărate cuvintele acestea ale Scripturii? Trupul rece al aceluia, care de atâtea ori cu ştiinţa lui a alungat moartea, nu ne aduce aminte de nou cât de neputincioşi suntem în faţa sentinţii rostite asupra lui Adam şi asupra tuturor urmaşilor lui? Trupul acesta rece nu ne arată de nou cât de ridicoli suntem noi, cât de vrednici de compatimire atunci când toată nădejdea noastră, tot scopul vieţii acesteia îl punem în celea trecătoare? Atuncia când vedem de nou că îngerul morţii se abate la acela pe care îl ştiam sănătos, împlinindu-şi conscientios slujba şi chemarea, atunci nu ne vom gândi

carea noastră şi noi nevrednicii şi umiliţii vom solicita conchemarea conferenţei episcopeşti şi să poate să gustăm relative în timp scurt din vrednicul rod a cooperării mărețe. Zici mai departe, că aderarea Fr. Voastre să nu să facă din motivul de mai înainte spus tot de Frăția Ta. Ei bine! Eu nu te pot înțelege, cum conzideri de răsvrătire această procedură. Şti Frăția Ta pentruce cerem iubirea şi aderarea Fr. Voastre? Pentrucă cei competenţi să vadă şi să ştie, că întru toate aprobaţi mişcarea noastră, solidarizându-vă cu noi ca Fraţi în Hristos, muncitori în aceeaş vie şi prestatori de aceeaş muncă înaltă şi sublimă. Când e vorbă de lupta pentru un bun genuin neamului şi sf. noastre biserici, oare noi nu suntem ostaşi întocmai ca şi Frăţiile Voastre? Sub un stindard trebue să luptăm, învingem sau să murim. Apoi iubite! Nu veţi îndura nici o daună din aderarea Fr. Voastre, iar noi Vă oferim cea mai curată dragoste de fraţi, recunoştinţa şi stima noastră pentru frumosul manifest al iubirei de „Fraţi în Hristos". — Dacă modul de argumentare al meu îl afli de „foarte slab", permitemi a-ţi spune, că argumentele mai tari, vei avea ocaziune a le ceti în memorandul, ce îl vom înainta Bunilor Arhierei şi tot atunci va trebui să te convingi, că mişcarea noastră e „curată, sfântă şi dreaptă". Dacă motivele de până aci nu ţi-se par puternice, îmi pare foarte rău, şi îmi vine a crede, că scrii într'o formă şi simţeşti în altă formă.

Să vin acum la teza ce pretinzi a ţi-o argumenta şi anume: E vorbă de munca şi nu de cualificaţie, aşadar inomisso o de a-se răsplăti cea dintâiu şi nu cea de-a doua. Ai zis, că noi suntem egali cu privire la darul preoţiei. Aşadar recunoşti că suntem preoţi întocmai. Bine ai zis şi bine crezi. Eu ieu că fundament al muncii pastorale „darul", şi după aceea apoi funcţiunile, cari rezultă ca nişte rîuri din izvorul acestui „dar" sfânt. Orice funcţiuni de sacramente, sacramentalii şi alte multe infiltrate de „darul" sfânt, omogene sunt, fie acele prestate de preot, sistematic sau nesistematic. Crezi aceasta? Deci în forma asta suntem toţi preoţi, şi încă preoţi de aceeaş „egalitate". Dacă crezi aceasta, trebuie să admiţi şi cealalta, şi anume: Serviciile sacre ca rod al muncii spirituale preoţeşti, persolvite de persoane, provăzute cu acelaş dar, fiind omogene, ipso facto şi retribuirea muncii trebue să fie întocmai adecă „egală". — Botezatul să înrolează sub steagul lui Hristos şi este lăpădat de satana în una şi aceeaş măsură, deci binele sufletesc, dat lui prin preot, din mâna lui Dzeu, botezatul trebue să-i răsplătească cu conziderare la munca darului şi nu să cerce calificaţia individului prin care a primit binefacerea darului.

Afacerile bisericeşti administrative, cele scolastice, chivernisirea economică bisericească, conducerea sufletelor la limanul fericirii cereşti, vestirea cuvântului s. Evanghelii, privighiarea asupra luminării temporali şi spirituali, îngrijirea de limba şi naţionalitatea oilor cuvântătoare, înaintarea culturală şi de bunăstare a acelora cu un cuvânt tot ce cade în sfera de activitate pastorală se ţin în o formă de fiecare preot şi el e dator a da samă înaintea Infricoşatului Judecător la fel cu cel sistematic şi nu se vă va putea scuza zicând „Doamne eu am fost preot, numai bienalist". —

Nu ai dreptate iubite când afirmi că mai toate şcolile confesionale sunt pierdute în parohiile cu bienalişti, şi dacă nu-'mi crezi ori vrei să te conving îţi voiu dovedi tocmai contrarul. — Cualificaţia o cinstesc, şi împreună cu mine toţi fraţii bienalişti, dar trebuie să şti iubite că în vieaţa practică sau dovedit mai abili şi mai practici — în cele mai multe cazuri — oameni cu calificaţie mai inferioară şi viceversa. — Cum zici Frăţia Ta că parohiile bienaliştilor fiind mai mici, dau mai puţin de lucru. — Dar trebuie să şti că în atari parohii e neasămănat mai greu d. p. a zidi o biserică, şcoală, case parohiale sau alte de ăst fel fiind mic numărul contribuenţilor, şi apoi să mai şti încă una şi anume: trebuie să fi mare meşter a înduplecă la acceptarea unei repartiţii de 3—4000 c. pe 50—60 contribuenţi parohiali. Astfel de cazuri sunt neîndoios mult mai uşor de a să îndeplini în o parohie cu 160—200 contribuenţi. — Iartă-mă iubite nu îţi dau drept nici în cazul acesta şi cutez a susţinea şi afirma că bienalistul lucră mai greu şi adese mai mult tocmai din motivul sus arătat. Bunăoară parohiile din săcuime completate aproape toate cu bienalişti dau de lucru cu mult mai mult ca parohiile mari şi compacte completate cu sistematici. Şti pentruce? Pentrucă acolo de o parohie matre sunt legate 5—8—10 filii în cari trebuie muncit din greu şi foarte prudent ca să nu ni să piardă puţinii credincioşi. — In celealalte parohii să munceşte iarăş greu şi foarte mult căci bunăoară o parohie cum e şi a mea: are 373 suflete dar susţinem şcoală corespunzătoare legii. Biserica frumoasă, case şi superedificate parohiali bune, muncesc din greu iubite, crede-mă, şi har Domnului poporul meu a ajuns la o aşa înflorire încât — relative — puţine parohii vor fi aşa înfloritoare, şi deşi sunt preot bienalist nu m'am odihnit până când nu l'am înduplecat să cumpere o moşie domnească cu preţul de 128 mii coroane. — I-am trezit şi nutrit conştiinţa naţională şi mulţămesc Tatălui ceresc care ma ajutorat în munca mea, a dăruit acestui popor mic dar brav şi voinie o stare materială foarte bună. (Va urmă).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

care şi mai cu dinadinsul la ora cea înfricoşată a fiecăruia din noi, şi la datorinţa ce o avem faţă de noi înşine, faţă de sufletul nostru, de a-l îngriji şi de-a-l avea pururea pregătit spre o moarte mai fericită, prin *o vieaţă bună şi creştinească?*

Trişti ascultători!

Stăm lângă trupul rece al unuia dintre cei mai buni ai noştri. Alaltăieri i-a venit şi lui rândul, ca să adeverească legea universală a morţii trupeşti. De alaltăieri între noi a rămas numai trupul rece al celuia care a fost Dr. Alexandru Pop.

Voi toţi ştiţi cine a fost Dr. Pop. Fie-mi îngăduit ca eu să nu vă spun acum eu deamăruntul cine a fost, ce a făcut, cum a petrecut el în acest oraş ce îl deplânge astăzi aşa de mult. Vă voiu spune, că el s'a născut la 15 Noemvrie 1859 în comuna fruntaşă Tohanul-vechiu din comitatul Făgăraşului. Tatăl său, oficial de vamă a avut familie număroasă, din carea azi mai trăeşte o singură fată, soră adurmitului în Dl, măritată la Tohan.

Tinărul Alexandru a început gimnaziul la Braşov şi a terminat clasa a VII. şi a VIII. la Blaj, în a. 1880, ca unul dintre cei mai distinşi studenţi. A intrat la medicină, în Cluj doi ani, iar apoi la Viena, unde s'a promovat de doctor în medicină la a. 1886.

La 11 Iulie 1888 s'a căsătorit cu Dna Camila n. Nistor, şi Dumnezeu a binecuvântat căsătoria aceasta cu 5 prunci în vieaţă.

Din acelaş an, 1888, până azi, adecă vreme de 24 ani, Drul Pop a fost medicul arhidiecezan, profesor de medicină pastorală la seminar şi în ultimii ani de higienă, la gimnaz şi la pedagogie. De 24 ani el trăeşte în mijlocul nostru, ca fruntaş al societăţii de aici, ca medic practic, ca factor însemnat al tuturor mişcărilor poporului nostru.

Ca *medic,* oare câţi dintre noi nu l'am avut lângă patul de boală, al nostru ori al iubiţilor noştri, cerându-i sfatul şi ajutorul, în lupta cu boala şi cu neputinţa? Câţi nu trebuie să-i păstrăm recunoştinţă pentru îngrijirea ce ne-a dat-o, pentru constienţiositatea cu care se interesa de fiecare bolnav atunci când priceperea şi esperienţa sa îi spunea că morbul este aievea serios şi primejdios? — In astfel de cazuri Drul Pop lăsa la o parte propria comoditate şi nu pregeta să alerge, *de câte ori* era lipsă, la patul bolnavului. Cu vorba-i scurtă, dar cu agerimea şi priceperea-i mare, la câţi din noi nu le-a lungit firul vieţii? Chiar şi atunci, când vrâsta şi starea-i sanitară i-ar fi impus să se cruţe mai mult, a rămas neobosit în căutarea bolnavilor săi. şi moartea, clipa din urmă l'a găsit, ca pe un soldat credincios la postul său, *în casa unui pacient.*

Ca om şi ca *fruntaş al bisericii şi neamului,* voi ştiţi iarăşi, T. A. că doctorul Pop şi-a luat cu trup cu suflet partea sa de activitate şi muncă pe toate terenele vieţii noastre româneşti şi din Blaj. Membru fundator al „Asociaţiunii", al „fondului de teatru", membru în directoriul Şuluţan, alăturia cu cei mai aleşi bărbaţi ai bisericii noastre, membru în direcţiunea „Patriei", membru al casinei române, al representaţei comunale şi comitatense, gata în tot momentul să-şi pună, cu un admirabil *idealism,* toate puterile în serviciul mişcărilor religioase, sociale, politice ale neamului nostru — iată în puţine cuvinte, cine a fost Drul Pop!

Dacă lui Dumnezeu i-a plăcut aşa, să-l cheme la sine, atunci când noi nu ne aşteptam încă, atunci când îl ştiam încă sănătos şi în putere, cu resignare creştinească vom rosti, ca şi Iob, cuvintele: *fie voia Domnului!*

Moartea lui lasă insă în jale adâncă Blajul, institutele de învăţământ, prietinii şi cunoscuţii şi lasă în grea durere familia sa.

Stimată Dnă şi iubiţi copii, în faţa ori cărei lovituri cât de grele, nădejdea noastră trebuie să fie Domnul. Mângâierea voastră pentru pierderea crudă şi neaşteptată căutaţi-o la Părintele îndurărilor, la Acela ce este Tatăl văduvelor şi al orfanilor! Rugaţi-vă pentru aceasta mângâiere şi vă rugaţi şi pentru sufletul soţului şi părintelui vostru.

Roagă-te şi tu, soră a adurmitului, pentru acela care ţi-a fost frate iubitor şi bun, mândria şi fala familiei părinteşti. Tot aşa voi, celealalte rudenii, faţă de cari adur-

Corespondinţe.

Scrisoare dela Orade.

Dela corespondentul nostru.

Ziua Naşterei Domnului în dieceza noastră a fost totodată şi ziua de renaştere a clerului diecezan. S'au hirotonit adecă întru preoţi, clericii absolvenţi: Augustin Gulyás, fost prefect în internatul de băieţi din Beiuş, Iosif Nistor, Petru German, Vasile Fogaş şi George Pteancu.

A făcut bună impresie cu că ocaziunea ordinării, preuteasa tînără, Dna Gulyás, încă s'a mărturisit şi cuminecat.

Tot zilele aceste s'a mai făcut şi următoarea schimbare în cler: On. Corneliu Abrudan, preot în Auşeu a fost numit paroh la Resighea, în locul repausatului Mihail Mureşan. On. Georgiu Szilágyi, preot în Vezend, a fost transferat la Gálaspetren, fiind numit la Vezend On. Nicolau Bota. La parohia vacantă de Auşeu a fost numit On. Coriolan Manu fost coadiutor în Vedresabran.

Revenind încodată la Ss. Sărbători a Crăciunului, acelea şi estimp ca şi întru alţi ani, pentru noi românii Orădani au fost o adevărată sărbătoare a dragostei împrumutate.

Puţini câţi suntem, dar aşa zicând toţi, fără osebire de confesiune întruniţi am fost iarăşi în a doua zi a sărbătoarei la masa bogată a mult iubitului nostru Arhiereu, care ca şi un adevărat şi bun părinte îi place să ne adune pe toţi de acelaşi sânge, în jurul său.

Şi aceasta pe deplin dovedeşte, că pe la noi nu se mai pomeneşte de frecări şi neînţelegeri între fraţi de acelaşi sânge.

*

Cu plăcere venim a înregistra aici, că, abia a sosit de sub tipariu cartea eruditului şi neobositului nostru protopop *Ioan Genţ*, intitulată: *Administraţia bisericească*, clerul nostru diecezan o comandează cu rară insufleţire. Ceea-ce şi merită un op atât de valoros şi atât de necesar până acuma tuturor celor din îngrijirea sufletelor, care ne povăţueşte în toate chestiile bisericeşti şi şcolari, ce ne vin înainte în agendele parohiali.

Sperăm, că nu numai noi, ci şi ceialalţi confraţi din toate celelalte patru dieceze a metropoliei noastre, încă îl vor îmbrăţoşia cu aceeaşi căldură.

Acuş o să mai iasă de sub tipar, în Orade: *Monografia bisericei şi a satelor Tâmpăhaza-Uifalău*, un op splendid fără păreche în felul său la noi, compus de Rev. D. canonic Iacob Radu. Asupra căruia o se mai revenim la timpul său.

*

Statutele fondului viduo-orfanal şi a preoţilor deficienţi în Dieceza Orăzii Mari, cari în anul acesta erau să vină sub revisiune, deocamdată rămân şi mai departe, în forma de până acuma.

Cauza e, că în anul 1913 — precum ni-s'a pus în prospect — şi congrua preoţilor se va regula din nou, şi atunci întrebat şi clerul despre măsurile taxelor, cu cari vor concurge la augmentarea de lipsă a acestor fonduri.

Ne cauzează însă multă plăcere şi mângâiere sufletească înprejurarea, că clerul nostru şi până acuma, cu dragoste şi insufleţire a jertfit şi voieşte a jertfi pentru înbunătăţirea sorţii văduvelor şi orfanilor de preoţi, precum şi a preoţilor, deveniţi fără vina lor, neapţi de serviciu.

Intru aflarea mijloacelor mai potrivite pentru ameliorarea pensiunilor, s'a lansat şi idea despre ce s'a scris şi prin „Unirea", ca să se asigure pe vieaţă întreg clerul, şi prin astfel de asigurări, să se provadă văduvele de preot şi preoţii deficienţi cu o pensie mai cinstită.

O chestie foarte importantă ce ne-ar privi pe toţi preoţii din întreaga noastră metropolie!

In dieceza Orădană idea a fost propăgată mai cu seamă de protopopii Arhidiaconatului părţilor Sătmărene, cari au şi prelucrat un fel de proiect. Subscrisul, care cunosc foarte bine aceste afaceri de asigurare, după un studiu serios şi după mai multe pertractări cu diferite societăţi de asigurare pe vieaţă, am ajuns la conclusia, că ideea — altcum la prima vedere plausibilă — nu se poate realiza. Motivele sunt scurte şi foarte evidente.

1. Societăţilor de asigurare nu le convin de loc aceste asigurări complicate, de unde urmează de sine că asigurările de această natură, costă prea mult.

2. Dieceza nu poate garanta solvirea punctuală a taxelor, ceeace însă se pretinde.

3. Dacă s'ar putea face asemenea asigurări, prin aceste, după natura lucrului, nu s'ar putea provedea ajutorarea cu oareşcare pensiune a orfanilor majoreni, îndreptăţiţi şi avizaţi la aceea.

Tot cam din aceste motive s'a respins un asemenea proiect în anul trecut, şi în dieceza Muncaciului.

*

In 18 crt. noaptea ne-a părăsit un venerabil bătrân *Mihail Diţz*, arhidiacon onorar, parohul bisericei rutene de aci, a murit în frumoasa etate de 74 ani, după o păstorire de 48 ani. — Odihnească în pace!

Corespondentul.

„Turburătorii poporului".

Am dat loc scrisorii parintelui-protopop din Uioara, deşi nu aflam ce rost putea să aibă şi într'u cât alterează scrisul nostru?

Ce am făcut noi?

Am arătat, că în o comună bisericească a noastră s'au pornit turburări grozave şi că la baza acestor turburări stau preoţi.

Am constatat *o stare de anarhie* în sinul bisericii noastre, îndeplinindu-ne datoria cea mai elementară de a protesta cu toată tăria impotriva acestor moravuri, cari de o vreme încoace grasează tot mai mult în cercurile atât de paşnice altădată ale credincioşilor noştri.

Bine înţeles cu aceasta ne-am implinit datoria, fără se ne impoarte *cine* anume sunt persoanele, cari au provocat turburarea. Noi nu suntem for disciplinar, nici nu ne putem aroga drepturi de regulamentare. Aceasta aparţine superioritătii noastre bisericeşti.

Dacă părintele protopop din Uioara este totuşi curios să afle *cine* sunt persoanele cu pricina, binevoeasca a se adresa oficiului arhidiecezan, unde se află un vraf întreg de acte referitoare la aceste turburări.

Se va convinge atunci, că turburările s'au făcut de fapt;

Se va convinge că instigatorii au fost preoţi *şi îi va şti şi cu numele*;

Se va convinge, că autoritatea bisericească a făcut paşi de lipsă pentru sanarea acestor stări de anarhie;

Şi în sfârşit, se va convinge, că articolul nostru, cu toată părerea dsale reprobătoare, *corespunde întru toate adevărului.*

*

Părintele Murăşianu din Budiu ne scrie următoarele:

Budiu, la 19/I 1912.

Onorată Redacţiune!

La *„somarea"* Prea On. Emiliu Pop referitor la scrisul meu din „Unirea", îmi permit a-i răspunde, că să citească mai cu sânge rece tot articolul, dar mai ales pasagiul „.... şi mai mult m'am mirat, ba chiar întristat *cetind* că.... sunt preoţi cu brâu negru sau roşu."

„Siliian", carele nu *„atacă din tufă"* e:

Bazil Murăşianu,
paroh gr.-cat al Budiului-de-câmpie.

Noutăţi.

Pentru fondul „Unirea" foie de zi am primit dela On. *Basil Mureşian* preot în Budiul-de-câmpie 5 c.

Mulţumită. Deoare-ce eu mi-am rescumpărat felicitările de Anul-nou; deoare-ce mulţi din prietinii, binevoitorii şi cunoscuţii mei m'au felicitat din acel incident: o plăcută datorinţă implinesc, când pe aceasta cale la toţi sincer şi frăţeşte le mulţumesc. Şomcuta-mare, la 16 Ianuarie 1912. *Ioan Serbu*, protopop gr.-cat. rom.

„România Jună", societatea literară a studenţilor universitari din Viena şi-a serbat zilele trecute iubileul de 40 ani dela înfiinţare. Români de pretutindeni au luat parte la aceasta serbare. De asemenea au ţinut să fie de faţă prof. Urban Jarnik şi Meyer Lübke, cari ambii au ţinut şi câte o conferenţă.

---

mitul Dr. Pop a avut totdeauna dragoste şi alipire deosebită, gata totdeauna la ajutor şi sfat pentru voi, nu-l uitaţi în rugăciunile voastre!

Ultim adio adresează adurmitul şi Ex. Sale I. P. S. Metropolit, Veneratului capitul, cu mulţămită şi recunoştinţă pentru încrederea, ce a-ţi arătat-o medicului arhidiecezan.

Ultim adio corporaţiilor, din cari a făcut parte, institutelor şi colegilor-profesori, ultim adio publicului din Blaj prietinilor cunoscuţilor, cu rugămintea: de a-i păstra memoria şi de a Vă aduce aminte de adurmitul în Domnul cât de des, în rugăciuni mai ales, pentru ca sufletul lui să afle repaus şi odihnă, în corturile drepţilor, în sinul lui Avraam, unde toţi sfinţii se odihnesc!

Fie-i ţărîna uşoară şi memoria binecuvântată! Amin.

Dr. V. Macaveiu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

† **Dr. Alexandru Pop.** Inmormântarea regretatului nostru medic s'a făcut Vineri în mijlocul unor regrete unanime. O mulțime de coroane acopereau cosciugul în care trupul Drului Pop sta nesimțitor și rece. Prohodul s'a celebrat din causa gerului în biserica catedrală, pontificând canonicul Dr. Isidor Marcu, fost coleg de școală cu fericitul repausat, și asistând încă 6 preoți și doi lectori. Cuvântarea funebrală a rostit-o prof. Dr. Victor Macaveiu. Cetitorii nostri o găsesc publicată în foița numărului de azi. A cântat prof. Aron Papiu. Pe străzile pe unde a trecut conductul lampele erau cernite. De asemenea cernite flamurile societăților și institutelor culturale. Fumul torțelor purtate de studenți, măreau încă duioșia acestui întristător tablou de iarnă. La groapă, directorul Dr. Ambrosiu Chețianu rostește un scurt adio în numele institutelor culturale, la cari servise decedatul. In loc de cunună pe coșciugului repausatului s'au colectat 244·06 c. pentru Masa studenților.

Au contribuit la această colectă: Excel. Sa Mitropolitul Victor 20 c. Gavril Pop, dr. Isidor Marcu, Iuniu Br. Hodosiu, dr. Ambr. Chețian, Octav. Bonfiniu, dr. O. Prie, Flaviu C. Domșa și Gavril Precup câte 10 c. Stef. Pop, dr. Dan. Szabo, Iacob Popa, A. C. Domșa, dr. I. Rat câte 5 c. A. Caliani 4 c S. Roșian, dr. V. Macaveiu, Al. Borza și dr. A. Nicolescu câte 3 c. G. Munteau, I. Pop, V. Precup, E. F. Negruțiu, I. Băgăian, N. Negruț, P. Suciu, A. Ciura, dr. Al. Rusu, I. Moldovan, M. Pop, V. Aaron, Ioan Mo dovan, I. Br. Micu, A. Papiu, I. Hossu, E. Bodocan, N. Costea, D. Trifan, T. German, Vas Suciu și S. Munteau, câte 2 c. I. I. Hossu, Zeiler A. I. Pop, A. Trifan, O. Măcelar și dr. L. Nestor câte 1 c. elevii cl. I. gimn. 2·08 cl. II. 2·42, cl. III 3·76, cl. IV. 6·30 cl. V. 4·76 cl. VI 4·80 cl. VII cărora li-a propus igiena 25 c. cl. VIII 4 c.

Apel. Curatoratul din Jidveiu (Zsidve com. Târnava mică) face apel pentru ajutoare, spre și putea ridica o biserică nouă. Parohia noastră din Jidveiu de abia numără 271 suflete, față de 1125 sași, așa că inimile generoase pot contribui cu toată munificența pentru realizarea bunului gând a credincioșilor nostri de acolo.

Hymen. D. *Octavian German*, teolog abs. și d-șoara *Cornelia Ș. Gora*, își anunță celebrarea cununiei care se va ținea Duminecă în 28 Ianuarie 1912. Felicitări.

Advocat nou. Dr. Augustin Pintea, advocat în Crasna, anunță că și-a deschis cancelaria advocațială în comuna Crasna (strada din dosul judecătoriei reg).

Regele Carol către armata română. Cu ocasia Anului-nou, M. Sa Regele a dat următorul înalt ordin de zi:

„*Ostași!*

„La începutul anului, întâiul Meu gând se îndreptează cu dragoste și recunoștință către scumpa Mea armată, care a luat un avânt așa de îmbucurător în toate ramurile activității sale.

„Prin înființarea de mai multe noua regimente și prin înzestrarea cu materialul cel mai prefecționat, armata s'a întărit într'un mod simțitor, iar țara a făcut și de astădată cu deplina încredere ce are în voi, însemnate gertfe, sigură fiind că veți răspunde ori-când la așteptările sale. Vouă vi-se impune dar o muncă statornică și sforțări neobosite spre a vă arăta vrednici de atâta îngrijire cu care sunteți încunjurați.

„Cu prilejul inspecțiunilor Mele și al manevrelor mari conduse de iubitul meu Nepot, s'au pus iarăși la iveală însușirile voastre ostășești, de mult cunoscute de Mine.

„Mulțumesc șefilor tuturor treptelor ierarhice pentru devotamentul cu care îndeplinesc datoria lor, precum și vouă pentru rivna voastră.

„Armata pășind înainte fără șovăire pe calea progresului și abnegației. Ne îngăduiește să privim viitorul cu liniște și siguranță.

„Pătruns de această credință, vă urez la toți sănătate și ani mulți fericiți". Dat în București, la 1 Ianuarie 1912. *Carol.*

Aviatică. Situația politică zice-se, că nu-i îngăduie genialului nostru Aurel Vlaicu, să facă câteva ascensiuni în Cairo și Alesandria, de aceea la primăvară va sbură la Budapesta, Viena și Berlin cu aeroplanul său sistem III. la care chiar acum lucră și care va face 150 klm. pe oră.

Ştiri literare. In editura librăriei C. Sfetea București, a apărut în traducere românească celebra carte educativă „*Pățănile lui Țândărică*", de Collodi. Prețul 1 c. 50 fil. Cetirea acestei scrieri alăturea cu aceea a lui Amicis: Cuore, are influență neprețuit de bună asupra sufletului atât de simțitor al copiilor, cărora li-se arată urmările nefericite ale neascultării de părinți. — Tot în aceiaș editură a apărut în un elegant volum *Teatru de familie*, cuprinzând 12 piese de cunoscutul scriitor Th. D. Speranția. Atențiunea, ce se dă educației tinerimei prin publicarea de scrieri bune și folositoare, nu va întârzia aș avea resultatul. Costă 2 cor. — „*Poporul român din statul Ungar*". Sub acest titlu va apărea în luna lui Maiu 1912, o carte prețioasă în o extensiune de 32—35 coale de tipar, format 8° mare și va cuprinde cele mai recente date și informații minuțioase și reale asupra tuturor ramilor vieții publice ale poporului român din statul ungar, a vieței politice, religioase, culturale, sociale și economice, astfel că ea va fi o adevărată oglindă a vieței poporului român din statul ungar și un izvor exact de informații fidele pentru toți aceia, cari se interesează și au datorința să se intereseze, ca frați, de acest popor.

Prețul cărții va fi 7 (șapte) cor. Autorii acestei cărți dnii Silvestru Moldovan, directorul „Gazetei" din Brașov și Dr. George Proca, secretar consistorial în Sibiu, ne sunt chezășie, că vom avea de a face cu o scriere bună.

Paludismul în România. După datele publicate de serviciul sanitar paludismul crește în România. În 1910 au fost 91 mii bolnavi de malaria, cu 13 mii mai mulți ca anul premergător. Direcțiunea serviciului sanitar a început o luptă sistematică contra boalei.

Banul Croației. În sfârșit după o guvernare de 2 ani fără succes, banul Croației Dr. Nic. Tomasici și-a dat abzicerea din postul său și Majestatea Sa a primit-o, conferindu-i cu acest prilej ordul Coroana de fer cl. I. De următor al lui a fost numit Csuvai Edexend, fost primar la Agram, vicecomite, substitul de ban ș. a. Numirea noului Ban a surprins mult lumea politică din Croația.

Aviz. Târgu de vite în Szászsebes va fi în 26, 27 și târgu de mărfuri în 29 Ianuarie. — *Magistratul orășenesc.*

Partea Literară.

„Fontes Rerum Transylvanicarum".

Iesuiții din Ardeal.

de **Dr. Elie Dăianu.**

(Continuare).

I.

Cel dintâi volum al seriei anunțate a apărut de câteva săptămâni și l-am cetit cu mare interes și cu multă plăcere. E un volum de 342 pagini, în 8° mare, tipărite frumos pe hârtie de lux, curat și e înfrumsețat și cu 7 facsimile interesante. Cuprinde scrisori și acte privitoare la rolul Iesuiților în Ardeal. Cele mai multe sunt latinești, unele italienești; ungurești — nici una, în total sunt 100 scrisori.

Iesuiții au fost chemați în Ardeal de Ștefan Báthory, principele catolic, care a ajuns apoi rege al Poloniei. Opt ani de zile au ținut pertractările, îndemnările și chemările, până și-a pus cel dintâi iesuit piciorul pe pământul Ardealului. In firul acestor scrisori trecem printre feliurite evenimente și stări ale nenorocitei țări, care fusese sfâșiată de toate ereziile religioase câte numai au încolțit pe urma „reformei" lui Luther, și ni-se înfățoșează ca un biet nenorocit după o beție strașnică: disgustat, amărât, îngrețoșat de sine însuși. Báthory Ștefan nu putea suferi aceasta stare de lucruri. Ales de principe, cu toate că era catolic, deci neplăcut calvinilor, el reușì mai ales pentrucă era de neam ales, „ex antiquissima et nobilissima Ungariae baronum familia" (pag. 9), pe când rivalul său, *Gaspar Bekes*, deși foarte bogat și puternic calvinist, căzù fiindcă era bănuit a fi de origine valahă: „illum quidem divitiis et potentia longe superiorem esse, sed *aedili Valachorum familia ortum*" (p. 9). Acelaș părinte Ștefan Arator (Szántó) numește pe Bekes: „impium Valachum, gasparum Bekesium proditorem Transylvaniae, persecutorem ecclesiae catholicae et impugnatorem Sanctissimae Trinitatis" (p. 39).

Cel dintâi iesuit, care vine în Ardeal (în primăvara anului 1579) este părintele Ioan Leleszi, ungur, care trimis fiind la Agria, la rugarea episcopului de acolo, fù invitat de un boier, Ioan Kállai, să-l viziteze. În acelaș timp l'a chemat și episcopul de Csanád, unde găsi trei clerici ardeleni, veniți la chirotonire. Aceia cu lacrimi în ochi îi povestesc despre stările din Ardeal, și el aprins de dorul de a-și ajută patria se hotărește a merge în Transilvania, ca să se prezinte principelui, acum Christophor Báthory, fratele lui Ștefan, trecut în Polonia. Trece la Oradea-mare, de acolo la Cluj, apoi la Alba-Iulia, reședința principelui. Pe drum a tot botezat la oameni. Că erau feciori mari, cu mustețe, și nu erau botezați! Sosit într'o dimineață în Cluj — „iacă-mi veniră creștinii, cete-cete, plângând de bucurie, sărutând mânile și hainele, îngenunchiând pe pământ și mulțămind lui Dumnezeu, și ferindu-se pe sine, că în fine au văzut cu o hii pe trimișii lui Dumnezeu." Ajuns apoi în Alba-Iulia, fù bine primit la curtea principelui și predică de mai multeori, cucerind mulți curteni

BCU Cluj / Central University Library Cluj

aleşi, toţi reformaţi şi unitari. De acolo scrie (în 4 Aprilie 1579) generalului iesuiţilor, P. Mercurian Eberhard, în Roma şi descriindu-şi călătoria, insistă să trimită, în fine, iesuiţi în Ardeal şi să nu mai amâne a asculta rugămintele Báthoreştilor, şi a primit casa, ce ei li-o ofer de colegiu, în Cluj-Mănăştur.

El scrie: „Până când mai amâni, Părinte al meu, a dà ajutorul pregătit pe seama acestei ţări? Rogu-te, fă să simţească şi aceasta patrie a noastră puterile Societăţii şi lumina bunăvoinţei tale. Dacă neamul sălbatic al Braziliei şi al îndepărtatei Iaponii au fost vrednice, fără invitarea nimărui, de lumina societăţii noastre, de ce te areţi străin, Părinte al meu, faţă de aceşti puţini Unguri ai Ardealului, închişi aici între munţi?“

În 10 Iunie 1579 îi scrie generalului din Cluj-Mănăştur, insistând din nou să-i trimită tovarăşi de lucru şi pentru numele lui Hristos să nu mai nesocotească „această patrie desolată.“ Arată că ocasia e cea mai bună: are doue biserici, mari şi preafrumoase, în cari predică în Duminéci şi sărbători, ascultat fiind de mulţi. După predici botează, câte 10—12 tineri deodată. Căci aici se stinsese aproape obiceiul a-se boteză, după învăţăturile unitarului Dávid Ferencz. Şi rugându-se din nou, încheie: „Mai multe a scrie mă împedecă ocupaţiunile şi lacrimile. Te rog pentru numele lui Hristos şi te conjur, priveşte-ne în fine, oarecând cu ochi binevoitori!“

Toamna sosesc în sfârşit cei dintâi tovarăşi iesuiţi, trimişi din provincia polonă, în frunte cu provincialul lor, P. Francisc Sunieri. Ei sosesc în 1 Octomvrie 1579 în Cluj, dupăce au stat 2 zile în Şimleu, în curţile familiei Báthory; dar nu este între ei nici un Ungur, de aceea provincialul insistă să li-se trimită P. Ştefan Arator, din Roma. P. Sunieri aşează pe iesuiţi în Cluj-Mănăştur, unde au şi colegiu, şi biserică şi moşii, şi le pune prefect, pe P. Iacob Wujek, iar el se reîntoarce, lăsându-le toate instrucţiunile de lipsă.

În 7 Decemvrie 1579 porneşte din Roma P. Arator cu alţi 5 părinţi, şi în 20 Februarie 1580 sosesc în Cluj, după peripeţii groaznice, espuşi primejdiei de-a îngheţà pe drum.

În postul păresimilor ei desvoaltă o mare activitate. În fiecare Duminecă şi sărbătoare predică de câte 2 ori, unul nemţeşte pentru Saşi, şi unul ungureşte: Arator, care nu-i cruţà pe heretici nici chiar de blăstămuri, cu cu cari îi aţiţă şi mai mult. Ies apoi pe satele, cari aparţin moşiilor, dăruite colegiului lor: Baciu, Chintău şi Leghia (Jegenye), unde restaurează bisericile, reaşează altarele risipite, celebrează liturghii şi spovedesc pe creştini. Chiar şi la Şard ies în fiecare 2 săptămâni odată şi acolo 100 de nobili se mărturisesc şi se împărtăşesc, în spre Paşti. Ei încep şcoală în Mănăştur, învăţând latineşte, şi la Florii elevii fac o procesiune frumoasă cu ramuri verzi şi cântece „după obiceiul vechiu“, reînviat după pustiirile calviniste. In curând se zideşte şcoală anume, în cetatea Clujului, şi părinţii se mută din Mănăştur în noua lor reşedinţă, zidită tot cu cheltuiala principelui Báthory.

Totul merge neted, bine, cucerind şi concentrând tot mai mult lumea bună în jurul lor, dar în curând se văd şi umbre, pe lângă atâta lumină de ştiinţă. P. Arator, care se vede foarte nemulţămit cu rectorul Polon, Wuiek, se plânge contra lui la Roma. Îl descrie foarte crudel cu iobagii, îngâmfat şi lumeţ. Umblă în trăsură cu patru cai, însoţit de călăreţi, trăieşte prea bogat şi sumptuos, dă masă prea încărcată de cărnuri (crede, că în toate provinciile laolaltă nu mânâncă iesuiţii atâtea găini, raţe, iepuri şi căprioare, câte mâncă cei din Cluj singuri), şi e prea fără milă faţă cu iobagii, cum sunt toţi polonii.“ Peste tot se vede nemulţumirea lui P. Arator, faţă de iesuiţii polonezi, fiindcă i-se părea, că e în Polonia, nu în Ungaria, aşa „polonische Wirtschaft“ domnea în colegiu.

(va urmà)

Levi, fiul lui Alfeu.

De Cont. Ana de Krane.

(Continuare). 3

Poporul se împrăştiase de mult în jurul lui Levi. El stătea încă tot lângă zăgazul portului şi privea pierdut lacul, deasupra căruia lumina resfrânsă a lunei ţesea poduri lungi, tremurătoare, în vreme-ce dinspre crâşmă dela ţărmure se auziau cântece şi risete însoţite de zgomotul călătorilor străini, cari îşi descărcau de povară cămilele şi animalele lor şi de paşul cadenţat al ostaşilor, cari chiar schimbau postul. „Caesar“ fu signalul, ce străbătu clar prin noaptea liniştită până la urechea omului singuratic. Apoi se auzi zângănitul băncilor lovite de peatră, o pausă scurtă şi se începu din nou sunetul caligei, care nu peste mult se perdu cu încetul în depărtare.

— E vremea să merg acasă — socoti Levi. Îşi strinse mai tare mantaua laolaltă şi se pregăti să plece. Dar chiar în clipa aceasta observă nu departe de sine un om, care-şi aşterne sieşi şi copilului mic, ce era cu dânsul, un culcuş pentru odihna de noapte pe o grămadă de rociuri. Era un om fără căpătâi, precum se vede. Levi se cutremură uşor, când la lumina lunei recunoscu trăsurile feţei tatălui şi ale fiului aceluia. Era Efraim şi Samuil, pe cari îi despoiase cu puterea legii de casă, de caminul ocrotitor şi cari acum remaseră aruncaţi în drum.

Intâlnirea aceasta, neaşteptată era chinuitoare pentru vameş şi deveni şi mai chinuitoare, când de-asupra celor două capete, ce se odihneau pe rociuri, apăru un al treilea, care la lumina slabă a lunei plutea ca o icoană neguroasă de-asupra lor. Undula uşor ca aierul, legănându-se în jos şi în sus, când mai clară, când mai spălătocită; numai ochii se puteau vedea curat şi acestia priveau dogenitor la Levi. Vameşul recunoscu faţa şi ochii acestia şi un fior rece îi trecu prin oase. Vai, numai aceea, numai aceea nu, ca Fiul omului să se mânie pe dânsul. Putea să-i urească lumea întreagă, ce-i păsa de aceasta? Dar Isus, care vorbise aşa de frumos despre Tatăl său ceresc, nu-i permis să aibă nimic în contra lui.

— Invăţătorule, ce să fac? — întrebă vameşul cu buze tremurătoare.

La aceasta faţa cu o privire de compătimire nemărginită se aplecă spre cei doi isgoniţi, apoi dispăru.

In momentul următor Levi era deja lângă datorăşul său şi voi să-i pună mâna pe umăr, ca să-l trezească. Efraim însă nu durmea, ci numai se prefăcea, căci recunoscuse îndată în omul singuratic de lângă zăgaz pe inimicul său. Şi acum când mâna aceasta, pe care o uria din tot sufletul, voia să-l atingă, sări ca o mâţă sălbatică şi ochii îi aruncau schintei asemenea cărbunelui.

— Racca! — sâsâi el — de treiori afurisit! Cară-te de aici, ca nu cumva să mă ating de tine. De aici nu ne mai poţi alunga, ori-cât de tare ţi-ar plăcea, ca să ne despoi şi de acest ultim loc de odihnă.

— Ascultă-mă Efraim! — îl rugă Levi într'un ton aşa de blând, ca şi când nici n'ar fi auzit vătămarea aceasta gravă. Ascultă-mă, vreau să-ţi spun ceva bun!

Celalalt însă îl întrerupse dur:

— Să te ascult pe tine? Nu voesc să te aud! Imi astup urechile înaintea ta şi voiu fi mut, precum ai fost ieri, când zăceam la pamânt înaintea ta şi soţia-mi morboasă împreună cu copilul meu îţi striga după îndurare. In tine însă n'a fost nici un pic de milă. Voieşti să-mi spuni ceva bun, tu, tu?... Ca şi când ai putea să spui tu ceva bun? Fii afurisit pe veci tu şi casa ta întreagă în fii şi în fiii fiilor tăi!

— Efraime, Efraime, eu doară voiesc....

— Ce voieşti? Nimic nu-mi mai poţi voi mie. Căci doară m'ai despoiat de toate, până-ce ţi-ai scos pretenziunea încă cu camătă! Acu-s liber ca pasărea în aer şi mai mult nu-mi mai poţi strica. Eşti plătit! Şi acum îţi mai zic încăodată: Departă-te de lângă mine, sau...

Omul furibund ridică o măciucă grea, noduroasă. Levi însă în turburarea sa sufletească stătea nemişcat.

— Loveşte, numai ascultă-mă! — se rugă el aşa de mişcător, că vrăjmaşul său deodată se opri uimit. Îşi lăsă încet jos mâna, în care ţinea bâta, în vreme-ce cu privirea examina mirat faţa vameşului, pe care o afla cu totul schimbată. Apoi zise mormăind:

— Vorbeşte dar!

Intr'o clipă toate zece degetele lui Levi erau prin aer şi voarbele îi curgeau de pe buze însoţite de gesturi pătimaşe:

— Dacă am fost aspru faţă de tine Efraim, acum îmi coreg greşeala, ca să nu te poţi plânge în contra mea. Mi-am tras seama. E drept că am avut scrisoare şi am lucrat cu tot dreptul. Spune tu însuţi, că nu am avut drept şi tu n'ai fi lucrat tot aşa, dacă ai fi fost tu Levi şi eu Efraim?

— Hm, hm! — zise cel agrăit cam încurcat şi netezindu-şi barba.

— Aşadară — continuă vorbitorul aprins — am fost în dreptul meu, dar am fost aspru, prea aspru, o conced, pentru ,aceea acum voesc să-mi coreg greşeala aceasta. Fie iarăşi a ta casă şi îţi împrumut o sută de sicli, bani gata pe cinci procente. Ce am zis? Pe cinci procente? Nu, pe trei,... vreau să zic pe unul şi jumătate. Uzură-i aceasta? Toate aceste le capeţi fără ca să-ţi cer socoteala în decurs de trei ani, ca să poţi începe ceva meserie şi la timp să mi-i poţi plăti îndărăt.

Efraim zise bajocoritor:

— Nebun sum eu, ca să intru în cursa, ce mi-o pregăteşti? Tu gândeşti, că eu nu ştiu unde voieşti să ajungi? Ţi-ar plăcea, să pui mâna iarăşi pe mine, ca apoi dacă mă voiu lega cu promisiune, se mă faci sclavul tău dimpreună cu soţia şi cu fiul meu. Tu crezi, că eu nu văd în sufletul tău,

BCU Cluj / Central University Library Cluj

tu fiul unui părinte infam, copilul întunerecului?

— Efraim... Efraim! Dumnezeul părinților noștri să facă cu mine ori-ce, de nu am vorbit adevărul curat. Iți arăt. Vreau să fac și mai mult. Iți cinstesc casa și pe lângă aceasta îți dau și banii, ți-i număr acum numai decât în palmă, aici sunt... — zise vameșul zmulgând dela brâu o pungă de bani, în care se auzia un zangăt plăcut. Chiar azi am încasat o sută de sicli... nu, o sută douăzeci de sicli și aici.... nu face nimic, cei douăzeci să fie ai micului Samuil și mâni dimineața mai capătă dela mine un rând de vesminte noi. Casa și suta e a ta. Zicând aceasta Levi luă requizite de scris și o tăbliță.

— Aici îți scriu adeverință despre toate și că sunt plătit nemai având a pretinde nimic dela tine.

Mâna îi tremura și lumina slabă a lunei nu prea era favorabilă pentru scris. Cu toate aceste Efraim cu ochii deschiși mari și plini de uimire nu peste mult văzu înaintea sa subscrierea binecunoscută sub o scrisoare validă de danie și sta zăpăcit neștiind, ce să zică.

Oare a înebunit vameșul, sau vrea să-i pregătească vre-o cursă ascunsă?

— Și ce trebuie să fac pentru aceasta, că îmi dai un dar așa de mare? — întrebă Efraim neincrezător și trebui ca să se rețină prin o sforțare mare, ca să nu apuce scrisoarea și banii din mâna lui Levi.

— Joară-te, că vei spune lui Isus nazarineanul, că ți-am reintors tot, ce ți-am luat, deși am fost în dreptul meu și am avut și scrisoare. Auzi? Vei spune lui Rabbi, că avut scrisoare și după lege toată puterea și cu toate acestea eu îți le-am dat toate îndărăt. Dacă mi-ai scos veste rea, atunci ai să-mi reparezi onoarea înaintea lui.

— Ah, așa! — zise Efraim, căruia dintr'odată i-se deschiseră ochii și se întinsă cu lacomie după darul prețios. Desigur ai fost aseară la ospătăria lui Iacob și l'ai auzit predicând pe Rabbi!

Levi își plecă capul fără ca se respundă. Celalalt îl privi lung, esaminându-l ca și cum privești un străin, pe care nu l'ai mai văzut încă, în sfârșit zise:

— Levi, fiul lui Alfeu, eu am văzut deja multe din cele, ce a făcut și a dus în îndeplinire Rabbi! David cel orb înaintea ochilor mei și-a recăpătat vederea și azi am întâlnit pe Simion, schiopul și sărea ca un mânz sburdalnic în pășunat, fiind-că Invățătorul își puse mâna pe el; dar dintre toate aceste cea mai mare minune îmi pare, că tu la cuvintele lui ți-ai schimbat cu totul modul de cugetare. Nici eu nu voiesc să rămân în urma ta. Levi, fiul lui Alfeu, îmi retrag blăstămul, ce l'am aruncat asupra ta! Dumnezeul lui Israil să te binecuvinte pe tine și casa ta și să-ți resplătească îmiit, ce mi-ai făcut mie! Și să-mi sece mâna dreaptă, de nu voiu spune lui Rabbi din fir în păr tot ce s'a întâmplat și ce ai făcut.

(Va urma.)

Posta Administrațiunii.

Am primit și chităm abonamentul dela: *Poiana* (tr. Bobâlna) pe 1911. *Chizdia* pe 1911. *Bádon* pe pătrarul 1 1912. *I. P. Veneția-de-jos* pe 1912. *Beloțiț* (Beletháza) pe 1912 sem. I. *Suciul de sus* pe 1911. *Feldru* pe trimestnl ultim din 1911 și trimestrul 1 și 2 din 1912. *B. Sânmiclăuș* pe timpul din 1/10 până în 1/9 1911. *Lăpușul rom.* pe pătrarul prim din 1912. *Comana infer.* pe Iuniu—Decembre 1910 și Ianuar—April 1911. *Cățelul român* pe semestrul 2 1910 și din 1911 Ianuarie—April.

Proprietar-editor: AUREL C. DOMȘA.
Redactor respons.: AUGUSTIN GRUIȚIA.

MOBILE

Dormitoare, prânzere, chilii de domni, saloane, aranjare completă de hotele, cafenele și castele, mobile de fier și de aramă, tapete, perdele, policandre și pianuri se spedează ori unde

cu bani gata sau în condițiuni de plată foarte favorabile.

Un mare și pompos album de mobile 1 cor. La aranjări complete se trimite agent cu modele, ori unde, fără a se socoti spese pentru asta.

Modern Lakberendezési vállalat
Budapest, IV., Gerlóczi-utca 7. sz.
(88) 30—104 (Központi városháza mellett).

MILIOANE folosesc în contra

TUSEI,

răguișelei, catarului, flegmei, tusei convulsive și măgărești

Caramellele pectorale

alui **Kaiser** cu *„trei brazi"*

6050 atestate dela medici și privați garantează penutr succesul sigur.

Bonboane excepțional bune și gustoase.

Pachete cu 20 fil. și cu 40 fileri; cutie cu 60 fileri se află la: ***Carol Schieszl*** farmacist Blaj. (86) 12—22

CONVOCATOR.

P. S. Domnii acționari ai cassei de economii »PATRIA« societate pe acțiuni se învită cu onoare — în sensul § 14 și următorii din statute — la a XXVI-a (douăzeci și șasea) adunare generală ordinară, care se va ținea în Blaj la 10 Februarie st. n. a. c. după amiazi la 4 ore, în localul institutului.

Obiectele vor fi:

1. Esmiterea unei comisiuni de 3 pentru constatarea acțiilor depuse, a acționarilor prezenți și a plenipotențelor întrate (§ 16 din statute).
2. Numirea unui notar și esmiterea a doi membri pentru supraveghiarea scrutiniului și verificarea procesului verbal.
3. Raportul direcțiunii despre mersul afacerilor, raportul comitetului de supraveghiare și bilanțul anului 1911, darea absolutorului.
4. Distribuirea profitului curat și fixarea marcelor de prezență pe anul 1912.
5. Distribuirea sumei destinate pentru scopuri de binefacere și culturale.
6. Completarea §-lui 15 din statute.
7. Intregirea direcțiunii.

Domnii acționari, cari voesc a participà la adunare în persoană sau prin plenipotențat, sunt rugați a-și depune la cassa institutului acțiile, și eventual documentul de plenipotență, cel mult până în 9 Februarie n. la 12 ore din zi.

Blaj, 17 Ianuarie 1912.

„Patria" cassă de economii societate pe acțiuni.

DIRECȚIUNEA:

St. Popu m. p. **I. Br. Hodosiu m. p.**

Raportul comitetului de supraveghere.

On. Adunare generală!

Comitetul D-voastră de supraveghiare, — spre a face destul îndatoririi ce i-s'a dat, — a scontrat în mai multe rânduri cassa institutului și a cercetat toate cărțile de comptabilitate.

De asemenea a examinat bilanțul de pe 1911, și contul profitului și pierderilor, pe cari le-a găsit în consonanță cu registrele institutului. Tot astfel a constatat, că și împărțirea profitului curat s'a făcut conform statutelor.

In urma acestora propune: aprobarea bilanțului de pe anul 1911, și primirea proiectului relativ la împărțirea venitului curat, precum și darea absolutorului atât direcțiunii cât și comitetului de supraveghiare.

Blaj, la 17 Ianuarie 1912.

Comitetul de supraveghiare.

(8) 1—1

Bilanțul pe anul al XXVI-lea 1911.

Conto bilanț.

Active.		Vagyon.		
Numărar în cassă	Pénztármaradvány		C	67.656·86
Cambii	Váltó kölcsön	3,351.028·—		
» cu acop. hipotecară	Jelzálogilag bizt. váltók	382.848·—	»	3,733.876·—
Imprumuturi hipotecare	Jelzálog kölcsönök		»	1,024.393·—
» pe amanete (Lombard)	Értékpapir kölcsönök		»	173.823·—
Efecte	Értékpapirok	432.500·—		
Acțiu dela diverse bănci	Különféle bankrészvény	67.500·—		
Efectele fondului de penzie	Nyugdijalap értékpapirjai	95.225·61	»	595.225·61
Casele institutului	Az intézet házai		»	125.945·—
Debit: Cto Curent, Giro și Cheque	Adósok: Folyó, Giro--és Cheque-számla			
Spese de proces și protest	Per- és Óvatolási költségek		»	15.747·30
				5,736.666·77

Mérlegszámla.

Pasive.		Teher.		
Capital societar	Alaptőke		C	550.000·—
Fond de rezervă	Tartalék alap		»	550.000·—
» special	Külön alap		»	80.000·—
» de penziune	Nyugdij alap		»	95.225·61
Depuneri spre fructificare	Betétek		»	3,454·213·20
Reescompt	Visszleszámitolás		»	721.892·—
Deposite	Letétek		»	18.635.57
Creditori	Hitelezők		»	47.428·38
Dividendă neridicată	Fel nem vett osztalék		»	528·—
Interese anticipate	Előlegezett kamatok		»	81.985·—
Profit curat	Tiszta nyereség		»	136.759·01
				5,736.666·77

Conto profit și perdere.

Eșite.		Kiadás.		
Interese:	Kamatok:			
pentru depuneri capitalizate	tőkésitett betéti kamatok	159.779·26	C	
» » ridicate	felvett » »	4118·26	»	
de reescompt	visszleszámitolási »	36.189·49	»	200.087·01
Spese:	Költségek:			
salare	fizetések	20.430·—	»	
marce de prezență	jelenlétijegyek	3504·—	»	
spese curente	fentartási költségek	4544·45	»	
porto postal	postabér	1632·50	»	30.110·95
Contribuțiune:	Adó:			
directă	egyenes adó	24.563·33	»	
după interese de depuneri	betéti kamatok után	16.389·75	»	40·953·08
competință de timbru	bélyegilleték		»	242·64
Profit curat	tiszta nyereség		»	136.759·01
				408.152·69

Nyereség és veszteség számla.

Intrate.		Bevétel.		
Interese:	Kamatok:			
după cambii	váltókölcsön kamat	300.213·92	C	
» imprumuturi hipotecari	jelzálogkölcsön »	64.089·16		
» lombarde	értékpapir kölcsön kamat	11.059·54		
» efecte	értékpapir kamat	23 913·05	»	399.275·67
Chirie	házbér		»	5330·—
Proviziune	jutalék		»	3547·02
				408.152·69

Blaj, din ședința direcțiunii, ținută la 5 Ianuarie 1912.

I. Br. Hodosiu m. p.
director executiv.

Membrii direcțiunii:

Dr. I. Marcu m. p. președinte. **E. Bianu** m. p. vice-președinte. **I. M. Moldovan** m. p. **S. P. Mateiu** m. p. **St. Popu** m. p. **I. F. Negruțiu** m. p. **G. Bărbat** m. p. **Dr. Alex. Pop** m. p. **I. Maniu** m. p.

S'a revăzut și aflat în consonanță cu cărțile purtate în ordine deplină. Blaj, la 5 Ianuarie 1912.

A. C. Domșa m. p.
președinte.

Gavril Precup m. p.
membrii comitetului.

Ioan Vătășan m. p.
revizor expert al »Solidarității«.

Victor Muntean m. p.
prim-comptabil.

Ioan Fodor m. p.
de supraveghiere.

Dr. O. Prie m. p.

Petru Ungurean m. p.

Tipografia și Libraria Semin. Teol. Gr. Cat. Balázsfalva—Blaj.

BCU Cluj / Central University Library Cluj